

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

**YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE
ŞİRKET İŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANI**

ALİ KİBAR'IN

“TÜRKİYE EKONOMİSİNİN BÜYÜME DİNAMİKLERİ”

SEMİNERİ AÇILIŞ KONUŞMASI

3 Haziran 2008

Sheraton Oteli, Ankara

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxioffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Değerli misafirler ve basın mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Türkiye Ekonomisinin Büyüme Dinamikleri” başlıklı seminerimize hoş geldiniz.

Bildiğiniz gibi TÜSİAD olarak 2008 yılında TCMB işbirliğiyle “Küresel Ekonomiye Entegrasyon Sürecinde Büyüme” adlı bir proje başlattık. Küresel ekonomide olumsuz sinyallerinin güçlendiği son dönemde bu proje daha da anlam kazandı. Proje kapsamında Şubat ayında “Türkiye’nin Üretim ve Dış Ticaret Yapısında Dönüşüm” ve Mart ayında “Türkiye’de Hanehalkı” başlıklı raporlarımızı sizlere sunduk.

Bugün ise aynı proje kapsamında tamamlanan “Türkiye Ekonomisinin Büyüme Dinamikleri” adlı üçüncü raporumuzu sizlerle paylaşacak olmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Değerli konuklar,

Türkiye ekonomisi 2002-2006 yılında yıllık ortalama % 7.2’lik bir büyümeyle güçlü bir büyüme performansı sergiledikten sonra 2007 yılında % 4.5 oranında büyümüştür.

Büyüme hızındaki bu yavaşlamanın ne kadar olumsuz olduğunu sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmek ve genel olarak ekonomi politikalarını en doğru şekilde belirleyebilmek için ülkemizin uzun dönemli büyüme oranının, yani potansiyel büyüme oranının ne olduğunu bilmemiz çok önemlidir.

Raporumuzda Türkiye ekonomisinin son 20 yıllık büyüme performansı incelenmiş ve bu çerçevede hem Türkiye ekonomisinin potansiyel büyüme oranının tespiti hem de sağlanan büyümenin hangi temel bileşenlerden kaynaklandığı ortaya koyulmuştur. Böylece, 2002-2007 dönemindeki hızlı büyüme sürecinin sürdürülebilirliği sorgulanmış ve fiyat istikrarının tesisi açısından önem taşıyan çıktı açığı tahminlerine yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ne yazık ki çok sevindirici değildir.

Türkiye ekonomisinin son 20 yıldaki ortalama potansiyel büyüme oranı % 4 olarak tespit edilmiştir. Güçlü bir ekonomik performansın sergilendiği ve yıllık ortalama % 7’ye yakın büyümenin yakalandığı 2002-2007 dönemi, potansiyel büyüme oranının yükselmesine önemli bir katkı sağlamıştır.

Yıllık ortalama % 4’lük büyüme, gelişmiş ülkeler için yüksek bir oran sayılırken, gelişmekte olan ülkeler açısından son derece vasat bir performansa işaret etmektedir. Bugün, hem küresel pazarda hem de ulusal pazarımızda, başlıca rakipler olarak gördüğümüz Güney Kore, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin ulaştığı uzun dönemli büyüme bu oranın çok üzerindedir. Dünya ekonomisinin birçok kez % 4’ün üzerinde büyüdüğü dikkate alındığında, Türkiye’deki refah düzeyinin gelişmiş ülkelere yakınsama hızının oldukça yetersiz olduğu daha açık bir biçimde görülmektedir.

Çalışmada ortaya koyulan diğer önemli bir bulgu, 2002-2007 döneminde sağlanan yıllık ortalama % 6.8’lik büyüme hızının 5 puanının kalıcı faktörlerden, 1.8 puanının ise geçici faktörlerden kaynaklandığıdır. Burada, işgücünün ortalama çalışma saati ve kapasite kullanım oranında meydana gelen iyileşme sonucu ortaya çıkan milli gelir artışı “geçici”; istihdamın,

sermaye birikimi düzeyinin, sermayenin yenilenme hızının ve verimlilik artışının dayandığı milli gelir artışı “kalıcı” büyüme olarak tanımlanmıştır.

Bu tespitler, Türkiye ekonomisinde üretim kapasitesinin genişlemesinin son yıllarda iyileşme gösterdiğini, ancak bu genişlemenin yıllık ortalama % 5 düzeyinde olduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu oran, önümüzdeki dönemde Türkiye ekonomisinin ulaşabileceği olası büyüme hızına ışık tutmaktadır.

2002-2007 döneminde Türkiye ekonomisinin potansiyel oranının üzerinde büyümesindeki temel sürükleyici faktörün yatırımlar olduğu görülmektedir. Ekonomide sağlanan iyileşmeler ve dünya ekonomisindeki olumlu gelişmeler neticesinde, yatırım faaliyeti 2000’li yıllarla birlikte iyileşme göstermiştir. Böylelikle, Türkiye ekonomisinin, gecikmeli de olsa, hızlı bir yatırım faaliyeti kanalıyla görece yüksek bir büyüme hızına ulaşması mümkün olmuştur. 2002-2007 döneminde yapılan sermaye yatırımları büyüme oranına 0.8 puan katkı yapmıştır.

Söz konusu dönemde, toplam faktör verimliliğindeki artış yoluyla büyümeye yapılan katkıda da 1988-2001 dönemine göre artış olmuştur. 2002-2007 dönemindeki büyümenin yaklaşık %10’luk bölümünün toplam faktör verimliliği artışından kaynaklandığı tahmin edilmiştir. Ancak, 2007 yılı içerisinde verimlilik artışının zayıflama gösterdiği görülmüştür. Bu tespit, Türkiye ekonomisinin orta-uzun vadeli büyüme perspektifi açısından, yapısal reform ihtiyacının devam ettiğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, büyümenin büyük bir ağırlıkla yatırımlar yoluyla sağlanması, işgücü ve verimlilik artışının ise oldukça yetersiz olması, uzun dönemli sürdürülebilir büyüme yapısına ulaşmada önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu kapsamda, insan gücünün donanımının geliştirilmesine, istihdam imkânlarının artırılmasına ve teknoloji üretme, kullanma ve uyarılma yeteneğinin güçlendirilmesine olan ihtiyaç devam etmektedir.

Değerli misafirler,

Gerek son 20 yıllık potansiyel büyüme oranımızın % 4 dolayında bulunması gerekse önümüzdeki dönem için potansiyel büyüme oranımızın % 5 civarında olması, Türkiye ekonomisinin üretim kapasitesinin geliştirilmesinde bazı sorunlar olduğuna işaret etmektedir.

Aynı sorun diğer bazı ekonomik göstergelerde de kendini teşhir etmektedir. Raporumuzda bu süreç net bir şekilde özetlenmiştir.

Genişleyici para ve maliye politikası uygulamaları, küresel likidite bolluğunun kredi mekanizmasını canlandırması, ithal malların fiyatlarının ucuzlaması gibi etkenler iç talebin uyarılmasına neden olmakta; artan iç talep öncelikle ekonomideki mevcut atıl kapasitenin kullanılmasıyla karşılanmakta; atıl kapasitenin ortadan kalkmasına yönelik işaretlerin alınmasıyla birlikte, yatırım faaliyeti ivme kazanmakta; ancak, ekonominin üretim kapasitesinin, özellikle yatırım ve ara mallarında, yetersiz olması nedeniyle, canlanan iç talebin bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaya başlanmaktadır. Artan ithalat ise beraberinde cari açık sorununu gündeme getirmektedir. Bu itibarla, cari açık sorunu da, genel olarak, ekonominin üretim kapasitesindeki yetersizliğin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Üretim kapasitesinin geliştirilmesinde yaşanan problemler, cari açık oranının artması yanında istihdam yaratılması ve enflasyonla mücadelede de sekte vurmaktadır.

Üretim kapasitesinin geliştirilememesi, talebin arttığı dönemlerde, üretim açığının azalmasıyla enflasyonun aşağı seviyelere çekilmesini zorlaştırmaktadır. Diğer bir ifadeyle, talebin arttığı dönemlerde üretim seviyelerinin kapasiteyi zorlamaya başlaması, fiyatlar üzerinde yukarı yönlü bir baskı oluşturmaktadır. Bu nedenle, talepteki artışa paralel olarak üretim kapasitesinin de kalıcı olarak artırılması ve üretim açığının kontrol edilmesi enflasyonla mücadele açısından önem taşımaktadır.

Raporumuzda da bahsedildiği üzere, 2001 yılında % 10 dolayına ulaşan çıktı açığının, 2002-2004 döneminde yaşanan hızlı dezenflasyon sürecinde önem taşıdığı düşünülmektedir. 2004 yılıyla birlikte önemli ölçüde kapanmış, izleyen dönemde ise istikrarlı bir seyir izlemiştir.

Değerli konuklar,

Raporumuzda, salt fiziki yatırım faaliyetiyle, yüksek büyüme performansının sürdürülebilirliğinin mümkün olmadığı dile getirilmektedir. Bu yaklaşıma göre, iktisat politikalarının temel hedefi, fiziki yatırımlardaki azalan verimi telafi edecek ve hatta bunu tersine çevirecek verimlilik artırıcı önlemler olmalıdır. Bu ise bireylerin, firmaların ve kamu kesiminin verimlilik artışına odaklanmasını sağlayacak “davranış değişikliğini” ortaya koyacak politikalarla sağlanabilir.

Sözlerime son verirken, bugün konuyla ilgili değerlendirmelerini bizimle paylaşmak üzere burada bulunan değerli konuşmacılarımıza tek tek teşekkür ediyor, konferansımızın hepimiz için faydalı geçmesini diliyorum.